

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1893, kl. 12 midd.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om mellanfolkligt erkännande åt grundsatsen af enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid.

Till utskottets handläggning har hänvisats en af herrar *Cl. Adelsköld, Carl Nyström, friherre R. Klinckowström, Ernst Stridsberg, J. N. Sanne* och *C. P. af Burén* inom Första Kammarén väckt motion, n:o 25, deri hemställes, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, när och på sätt sådant lämpligen kan ske, medverka till att bereda mellanfolkligt erkännande åt grundsatsen af enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid.

En lika lydande motion är af herr *Henrik Hedlund* m. fl. väckt inom Andra Kammarén.

Genom en i Paris den 16 April 1856 afgifven deklARATION, hvilken biträds af Europas och Amerikas sjömagter med undantag af Nord-amerikas förenta stater, Spanien och Mexico, fastställdes följande förklaring:

Bih. till Riksd. Prot. 1893. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 4 Häft. (N:o 5.) 1

1:o Kaperiet är och förblifver afskaffadt.

2:o Neutral flagga skyddar fiendtligt gods med undantag af krigskontraband.

3:o Neutralt gods är, med undantag af krigskontraband, icke underkastadt beslag under fiendtlig flagg.

4:o Blokad är bindande endast för så vidt den är effektiv, d. v. s. upprätthålles af en styrka, tillräcklig att verkligen hindra tillträde till fiendens kust.

Olika meningar finnas dock om hvad som förstås med krigskontraband och en effektiv blokad. Det torde icke vara nödigt att redogöra för de olika omfattningar, man velat gifva åt dessa begrepp, utan inskränker sig utskottet till att anföra, hvad som i Sverige är gällande enligt kongl. kungörelserna den 8 april 1854 och den 13 september 1855. Till krigskontraband räknas då kanoner, mörsare, alla slags vapen, bomber, granater, kulor, flintor, luntor, krut, salpeter, svafvel, bly, harnesk, spjut, gehäng, patronkök, sadlar och betsel, samt öfriga sådana tillverkningar, som omedelbarligen äro till krigsbruk användbara, häruti likväl icke inbegripet det förråd af nämnda artiklar, som kan vara nödvändigt till fartygets och besättningens försvar. Med blockerad hamn förstås en sådan, som genom ett eller flera tillräckligt nära stationerade krigsfartyg är af den angripande magten så inspärrad, att man icke utan ögonskenlig fara kan der inlöpa.

Det anses således enligt folkrätten fortfarande lofgifvet för en krigförande magt att uppbringa fiendtliga handelsfartyg samt det å sådana fartyg befintliga gods, som tillhör enskilda medborgare i den fiendtliga staten. De författare, hvilka försvara en sådan rätt, anföra hufvudsakligen följande: Krigföringens ändamål måste vara att söka tvinga fienden till fred genom att tillfoga honom skador, hvilka kunna göra honom benägen att antaga de fredsanbud, som göras honom. För detta ändamål intager krigsmagten till lands landskap och städer, utskrifver requisitioner och pålägger kontributioner. Skulle krigföringen till sjös inskränka sig till angrepp mot fiendens fästningar eller krigsfartyg, hvilka senare kunna söka skydd i egna eller neutrala hamnar, funnes intet medel för flottan att skada fienden och, om förhållandena icke medgäfvade ett angrepp med hären, skulle kriget komma att utsträckas i oändlighet. Man måste därför kunna tillegna sig fiendens handelsfartyg och handelsvaror. Detta motsvarar de requisitioner och kontributioner, som förekomma till lands. Uppbringandet af handelsfartyg och handelsvaror är för öfrigt icke detsamma som tillgrepp af handelsvaror under ett krig till lands; ty handelsfartyg med deras be-

sättningar äro i verkligheten en förstärkning till krigsflottan. Deras uppbringande är enda sättet att förhindra fienden från att använda dem till krigsbruk. Äfven till lands afbryter kriget handelsförbindelserna.

De författare, hvilka förfäktat att enskild egendom äfven under sjökrig bör vara okränkbar, anföra åter hufvudsakligen, att kriget föres mot den främmande staten, mot dess land- och sjömagt, men ej mot enskilda fredliga medborgare, hvilkas personer och egendom böra vara okränkbara. Uppbringandet af fiendtliga handelsfartyg eller fiendtliga handelsvaror är helt annat än de requisitioner och kontributioner, som förekomma i ett krig till lands. Dessa upptagas på grund af den öfverhöghet, hvilken tillkommer den, som innehar landet. Men den privata egendomen tillgripes ej. Ändamålet med requisitioner och kontributioner är att tillfredsställa krigshärens behof, men uppbringande af fartyg och last sker blott för att skada eller för att rikta sig. Lika väl kunde man till lands medgifva plundring eller uppbrännande af fabriker, emedan de äro en källa till rikedom.

Syftet att genom tillgrepp af enskild egendom till sjös skada fiendens handel och sjöfart och derigenom tvinga honom till fred uppnås emellertid föga eller alls icke, efter hvad senare tiders erfarenhet visat. De stora krigen i början af detta århundrade räckte åratals trots den skada, som tillfogades handel och sjöfart. Sedan ett utveckladt jernvägsnät möjliggjort varuutbytets nära nog ostörda fortgång samt fiendtligt gods skyddas af neutral flagg, kan rättigheten att uppbringa fiendtliga fartyg med derå befintliga laster i allmänhet icke medföra svårare olägenhet, än att fiendens handelsflotta får ligga i hamn utan användning under den jämförelsevis kortare tid, ett krig i våra dagar tager. Det säges vidare, att numera, sedan pansarfartygen och de grofva kanonerna införts, handelsfartygen ej kunna vara till någon nytta i en sjöstrid, och till kapare få de ej användas. Skulle man ega att gripa matroserna och hålla dem i fångenskap, derför att de kunna utgöra en förstärkning åt örlogsflottans manskap, borde man lika väl ega att till lands tillfångataga fredliga medborgare, som äro vapenföra. Ehuru, såsom förut blifvit erinradt, tillgrepp af fiendtliga fartyg och varor i allmänhet icke kan under nuvarande förhållanden hindra Europas landmagter från att till lands bedrifva sitt varuutbyte, så skadar dock detta tillgrepp världshandeln och är således till tunga för menskligheten.

I motionen, till hvilken utskottet hänvisar, anföras åtskilliga af de skäl, som åberopas till stöd för grundsatsen om enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krig, och redogöres för förhandlingar

och uttalanden, som under senare årtiondena egt rum i syfte att bereda erkännande åt samma grundsats. Till fullständigande af den lemnade redogörelsen tillåter sig utskottet att i korthet angifva innehållet af det yttrande, tyska rikskanslern greve von Caprivi den 4 mars 1892 afgaf i tyska riksdagen vid behandlingen af herrar Barths och Baumbachs m. fl:s i motionen omförmälda förslag till resolution angående uppdrag åt rikskanslern att inleda underhandlingar för att i folkrätten bereda erkännande åt grundsatsen om enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid.

Rikskanslern yttrade först, att de förenade regeringarne gerna skulle följa sina humana önsknings i förevarande hänseende, om någon verkan deraf kunde förväntas, men att, derest frågan för närvarande gjordes till föremål för internationella förhandlingar, dessa kunde hafva en följd, som för humaniteten vore mindre fördelaktig än de bestämmelser, som år 1856 antogos. Sedan talaren vidare utvecklade, hurusom förstörande af fiendens handel kunde vara ett oundgängligt medel för vinnande af fred, erinrade han vidare att nutidens stora och snabbgående handelsfartyg väl kunde egna sig för ett sjökrig: till rekognoscering, trupptransport, uppbringande af andra fartyg. Flertalet af de stora sjömagterna beräknade äfven möjligheten eller nödvändigheten att vid krig använda handelsfartyg såsom krigsfartyg. Så hade t. ex. Ryssland, då år 1878 krig med Storbritannien var att befara, ordnat en »frivillig kryssareflotta» med uppgift att skada Englands handel. Rikskanslern slutade sitt anförande med följande ord: »Jag har härmed velat visa, att i trots af all humanitet, i trots af den rigtning, tänkarne anvisa, förefinnas ganska starka sakliga grunder, som göra sannolikt, att man i ett krig ingalunda kommer att mer än tillförene till sjös akta enskild egendom, och jag sluter deraf, att det för de förenade regeringarne skulle vara ändamålslost att i antydt syfte träda i förhandling med andra regeringar.»

Ehuru tungt vägande skäl synas kunna åberopas till stöd för grundsatsen om enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid, anser sig utskottet dock icke kunna förorda någon framställning i ämnet till Kongl. Maj:t. Väl hafva de flesta magter genom pariserdeklarationen förbundit sig att ej använda kapare, men då de större sjömagterna äro i besittning af en talrik flotta af snabbgående örlogsmän, som kunna användas till uppbringande af fiendliga handelsfartyg,

samt åt begreppen »krigskontraband» och »effektiv blockad» kan gifvas en tolkning, hvilken kommer att göra skyddet för äfven neutral egendom temligen illusoriskt, läser någon grundad förhoppning ej finnas derom, att de större staterna skola vara benägna att med hänsyn till ett kommande krig, hvilket antagligen kommer att i fråga om utveckling af stridskrafter öfverträffa allt hvad man hittills erfarit, afsäga sig utsigten att kunna genom användande af örlogsflottan tillfoga det fiendtliga landets handel och sjöfart de mest kända slag. På sätt den tyska rikskanslern äfven yttrade, läser det därför icke kunna antagas att underhandlingar med främmande regeringar skola medföra åsyftad påföljd, och utskottet anser det således icke lämpligt att hos Kongl. Maj:t göra någon framställning derom, att för de förenade rikenas del skulle öppnas underhandlingar i frågan med främmande regeringar.

Skulle åter afsigten med den skrivelse, motionärerna föreslagit, endast vara att upplysa Kongl. Maj:t derom, att, derest flertalet af magterna voro sinnade att träffa en öfverenskommelse angående erkännande åt grundsatsen om enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid, Riksdagen ansåge en sådan öfverenskommelse böra för Sveriges del biträdas, tror utskottet skrivelsen vara öfverflödig; ty hvarken torde det behöfva utsägas, att, i händelse Europas och Amerikas sjömagter skulle vilja träffa en öfverenskommelse i förevarande hänseenden, Riksdagen icke anser, att Sverige bör vara skiljaktigt från öfriga magter, ej eller förefinnes anledning till någon tvekan derom, att, derest sådan öfverenskommelse ifrågasättes, Kongl. Maj:t skall veta att beakta såväl humanitetens fordringar som fäderneslandets intresse.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen icke må till någon Första Kammarrens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 mars 1893.

På utskottets vägnar:

ROBERT DICKSON.

Reservation

af friherre R. Klinckowström.

Bih. till Riksd. Prot. 1893. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 4 Häft.